iztm
MIESIĘCZNIK ZARZĄDU TRANSPORTU MIEJSKIEGO

8(102)
sierpień
2016

MIJAJĄ 72 LATA

Aktualności

Temat numeru

Z kart historii komunikacji

Zdjęcie na okładce:
autor zdjęcia: Jerzy Chojnacki „Chojna”
źródło: Muzeum Powstania Warszawskiego

Drodzy Czytelnicy

Mijają 72 lata od wielkiego zrywu niepodległościowego – **Powstania Warszawskiego**. Do walki z okupantem stanęli ramię w ramię warszawiacy ze wszystkich grup społecznych i zawodowych. Byli pośród nich również pracownicy stołecznej komunikacji miejskiej. 1 sierpnia 1944 roku z wagonów, o które jeszcze przed chwilą tak bardzo dbali, budowali barykady. Bronili swoich zajezdni i starali się ocalić sprzęt przed zniszczeniem. Wielu z nich straciło życie. Ci, którym udało się uniknąć niemieckiej kuli wycofywali się, aby dołączyć do innych oddziałów i walczyć dalej. **Sierpniowy numer iZTM poświęcamy właśnie im: ludziom komunikacji – powstańcom**. Zapraszamy do zapoznania się z historią walk w warszawskich zajezdniach – nieraz dramatycznych, tragicznie się kończących.

Warszawa usiana jest dziś Miejscami Pamięci. Przypominają one o bohaterskich czynach i śmierci na ulicy. W miejscach tych warto zatrzymać się na chwilę, poznać ich historię i wspomnieć powstańców. Dobrą okazją do tego, będzie patriotyczna **gra komunikacyjna**, której zasady moż-na poznać już dziś. Do udziału w niej niezbędny będzie smart-fon lub tablet, dzięki któremu po zeskanowaniu kodu QR poznamy opis danego miejsca. Ale uwaga! Podróżować trzeba komunikacją miejską.

W dziale „**Z kart historii komunikacji**” kończymy opowieść o **Warszawskich Liniach Turystycznych**, odbijamy od brzegu i zapraszamy na rejs!

Zachęcamy do lektury

iZTM
MIESIĘCZNIK ZARZĄDU TRANSPORTU MIEJSKIEGO
ZARZĄD TRANSPORTU MIEJSKIEGO W WARSZAWIE
ul. Żelazna 61, 00-848 Warszawa

Redaktorzy prowadzący: Magdalena Potocka, Wiktor Paul
Skład: Maciej Beister
Nakład: 10 032
Prenumerata: ztm.waw.pl (zakładka newsletter)

Znajdziesz nas na:
www.ztm.waw.pl
www.facebook.com/ztm.warszawa
www.twitter.com/ztm_warszawa
www.instagram.com/ztm_warszawa
Napisz do nas: newsletter@ztm.waw.pl

Bez e-hologramu stracą ważność

Uwaga rodzice, których pociechy korzystają z biletów rocznych dla dzieci z rodzin z trójką dzieci! Bez e-hologramu od 1 października te bilety będą nieważne.

Chodzi o bilety, których ważność przekracza termin ważności papierowego hologramu naklejonego na kartę. Ostatnim dniem ważności naklejek będzie 30 września. Bilety dla dzieci z rodzin z trójką dzieci bez przedłużonych uprawnień (zakodowanego e-hologramu) stracą ważność 1 października.

Można to zrobić tylko i wyłącznie w dowolnym Punkcie Obsługi Pasażerów ZTM (e-hologramu na tych biletach nie można wgrać ani w Wydziale Obsługi Mieszkańców urzędu dzielnicy ani w biletomacie). Należy zgłosić się z wymienionymi niżej dokumentami:

1. Prawidłowo wypełnionym wnioskiem dla rodzin posiadających troje dzieci
2. Pierwszą stroną PIT za 2015 r. wraz z prezentatą urzędu skarbowego, lub w przypadku składania PIT-u drogą elektroniczną – Urzędowym Potwierdzeniem Odbioru, tzw. UPO, wraz z pierwszą stroną zeznania podatkowego z wygenerowanym numerem dokumentu zgodnym z identyfikatorem wskazanym na dokumencie UPO. W przypadku gdy PIT został złożony listownie, niezbędne jest okazanie zaświadczenia z Urzędu Skarbowego potwierdzającego fakt złożenia zeznania o wysokości osiągniętego dochodu / poniesionej straty, zawierającego niezbędne dane, tj. adres zamieszkania podatnika z podaniem miejsca rozliczenia podatku.
3. Dowodem osobistym lub innym dokumentem tożsamości
4. Dokumentami potwierdzającymi stopień pokrewieństwa (w przypadku rodzin zameldowanych na terenie Warszawy, jest możliwość zweryfikowania stopnia pokrewieństwa bezpośrednio w POP-ie).

Remont nawierzchni na dwóch parkingach P+R

Trwa wymiana nawierzchni na parkingach P+R Metro Marymont i Metro Wilanowska. Z tego powodu część miejsc jest niedostępnych dla kierowców. Prace potrwają do drugiej połowy września.

Na parkingu P+R Metro Marymont wymieniana jest nawierzchnia na poziomie 0 oraz 1. Część miejsc na tych poziomach jest wyłączona z użytku. Prace potrwają do 9 września.

Prace na parkingu P+R Metro Wilanowska rozpoczęły się 25 lipca. Wymieniana jest nawierzchnia na poziomie 1 i 2. Również i tam kierowcy muszą się liczyć z tym, że część miejsc jest w czasie prac niedostępna. Prace przy Wilanowskiej skończą się w drugiej połowie września.

Na obu parkingach układana jest nowa, trwała posadzka na bazie żywic akrylowych. Naprawiane są również uszkodzenia elewacji.

Nowe zadaszenia na stacji Politechnika i Pole Mokotowskie

3 sierpnia rozpoczną się prace przy wymianie wyeksploatowanych zadaszeń nad wejściami do stacji metra Politechnika i Pole Mokotowskie. Pasażerów podziemnej kolei czekają utrudnienia. W czasie prac kolejne wyjścia z tych dwóch stacji będą niedostępne dla pasażerów.

Stare zadaszenia są w bardzo złym stanie technicznym. Stalowe elementy konstrukcji skorodowały, a pokrywające zadaszenia płyty zaczynają przeciekać.

Najpierw prace będą prowadzone na stacji metra Politechnika.

W dniach 3-23 sierpnia zamknięte dla pasażerów będzie wyjście północne (od strony ul. Nowowiejskiej) przy jezdni ul. Waryńskiego prowadzącej w kierunku Mokotowa.

W dniach 24 sierpnia – 15 września prace będą się toczyły przy wyjściu północnym (od strony ul. Nowowiejskiej) przy jezdni ul. Waryńskiego prowadzącej w kierunku Centrum.

W dniach 16-30 września remontowane będzie wyjście południowe (od strony ronda Jazdy Polskiej) przy przystanku autobusowym dla linii jadących w kierunku al. Niepodległości.

Po zakończeniu prac na stacji Politechnika remontowane będą kolejne wyjścia ze stacji Pole Mokotowskie.

W dniach 3-19 października prace będą się toczyły przy wyjściu południowym (od strony ul. Rakowieckiej) położonym przy jezdni al. Niepodległości w kierunku Śródmieścia.

W dniach 20 października – 14 listopada niedostępne dla pasażerów będzie wyjście południowe (od strony ul. Rakowieckiej) przy jezdni al. Niepodległości w kierunku ul. Woronicza.

Mijają 72 lata

1 sierpnia będziemy obchodzili 72. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, a 1 września 77. rocznicę wybuchu II Wojny Światowej. W tym roku Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej i Fundacja Polskiego Państwa Podziemnego przypomną o tych wydarzeniach nie tylko podczas oficjalnych uroczystości. Już za kilka tygodni rozpocznie się patriotyczna gra komunikacyjna, która pozwoli lepiej poznać nie tylko historię Armii Krajowej, ale także samą Warszawę. O szczegółach opowiada **prof. Marek Cieciura** – członek Prezydium Zarządu Głównego Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej i Przewodniczący Rady Fundacji Polskiego Państwa Podziemnego.

Co wspólnego może mieć komunikacja miejska z sierpniowymi obchodami rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego i wrześniowymi wybuchu II Wojny Światowej? W tym roku Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej i Fundacja Polskiego Państwa Podziemnego postanowiły wykorzystać właśnie stołeczne autobusy, tramwaje i metro, aby przybliżyć warszawiakom historię. Proszę opowiedzieć o planowanej patriotycznej grze komunikacyjnej, która w niestandardowy sposób „opowie" nam historię sprzed ponad 70 lat.

Skorzystanie z rozbudowanej komunikacji miejskiej w Warszawie jest doskonałym sposobem na dotarcie do wielu warszawskich Miejsc Pamięci dotyczących Armii Krajowej oraz Polskiego Państwa Podziemnego, które możemy spotkać na każdym kroku i które są związane nie tylko z okresem Powstania Warszawskiego.

Dodatkowym argumentem za wykorzystaniem komunikacji miejskiej do rozpowszechniania historii Armii Krajowej jest ogromna liczba pasażerów, z których prawie każdy posiada tablet czy smartfon. Pasażerowie podczas podróży po mieście na pewno znajdą nieco czasu, aby na swoich urządzeniach zapoznawać się z przygotowanymi materiałami.

Niezbędna do wzięcia udziału w grze będzie przede wszystkim chęć poznania historii Armii Krajowej i odwiedzenia stołecznych Miejsc Pamięci. Trzeba będzie także posiadać telefon lub inne urządzenie mobilne z funkcją czytania kodów QR oraz bilet komunikacji miejskiej.

Zadaniem uczestników gry będzie odwiedzenie Miejsc Pamięci wybranych spośród 50 przygotowanych. Miejsca te znajdują się we wszystkich dzielnicach. Do każdego z nich trzeba będzie dojechać środkami komunikacji miejskiej.

W prawie wszystkich Miejscach Pamięci już są dostępne tabliczki z kodami QR, a na przystankach komunikacji miejskiej pojawią się w najbliższych tygodniach. Sczytywanie kodów na przystankach, na których uczestnicy będą rozpoczynali i kończyli podróż pozwoli na potwierdzenie, że podróżowali komunikacją miejską. Kody w Miejscach Pamięci przekierują na stronę internetową, na której znajdują się informacje o wybranym miejscu. Zadaniem uczestników gry będzie także udzielenie odpowiedzi na pytania testowe dotyczące Armii Krajowej. Po zakończeniu zwiedzania trzeba będzie wykazać się wiedzą o pracownikach transportu, którzy w trakcie II Wojny Światowej angażowali się w działalność konspiracyjną.

Wszystkie osoby, które wezmą udział w grze wygrają przede wszystkim wiedzę, a dodatkowo uczestnicy z największą liczbą punktów – upominki od Zarządu Transportu Miejskiego.

W tym roku po raz pierwszy wiele uwagi poświęcają Państwo pracownikom komunikacji miejskiej, którzy w czasie wojny angażowali się w działalność konspiracyjną. Dlaczego zainteresowali się Państwo właśnie tą grupą zawodową?

Dotychczas poświęcaliśmy uwagę żołnierzom Armii Krajowej z różnych grup zawodowych, m.in. wykładowcom, absolwentom i studentom uczelni warszawskich, pracownikom Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej, pracownikom i wychowankom Instytutu Głuchoniemych, członkom Ochotniczych Straży Pożarnych oraz policjantom.

W tym roku chcieliśmy wykorzystać komunikację miejską jako idealny sposób dotarcia do Miejsc Pamięci, a także rozpowszechnienia historii Armii Krajowej. Naturalną konsekwencją było opracowanie i udostępnienia informacji o działalności konspiracyjnej tej grupy zawodowej.

Patriotyczna gra komunikacyjna nie jest pierwszym niestandardowym sposobem przekazywania wiedzy o II Wojnie Światowej i Powstaniu Warszawskim. Od kilku lat „dekorujecie" miejsca pamięci tabliczkami informacyjnymi z kodami QR oraz przygotowujecie specjalne materiały dydaktyczne.

Naszym pierwszym działaniem rozpowszechniającym wiedzę o Armii Krajowej i Polskim Państwie Podziemnym było opracowanie „Repozytorium Armii Krajowej", które jest dostępne na portalu Fundacji PPP. Składa się ono z 19 części. Dotychczas największą popularnością cieszyły się filmy fabularne i dokumentalne, książki elektroniczne, Biuletyn Informacyjny Okręgu Wołyńskiego oraz wiersze.

Następnie opracowano krzyżówki dotyczące Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego, które zostały udostępnione w postaci elektronicznej. Na bazie krzyżówek zorganizowano w 2013 roku konkurs „Historia Armii Krajowej – Ogólnopolski Konkurs im. gen. Stefana Roweckiego ps. „Grot".

Pałac Raczyńskich w Warszawie przed II Wojną Światową. Podczas wojny mieścił się w nim szpital.
Jest jednym z wielu Miejsc Pamięci, na którym umieszczono tabliczkę z kodem QR

W 2014 roku została wydana książka „Historia Armii Krajowej – leksykon krzyżówkowy" zawierająca krzyżówki z 40 tematów, a w roku 2015 pojawiło się drugie wydanie – krzyżówki z 60 tematów oraz krzyżówka zbiorcza w języku angielskim, niemieckim i rosyjskim.

Tabliczki z kodami QR są umieszczane w Miejscach Pamięci od początku 2015 roku. Pierwsza tabliczka została zamontowana przy wejściu do budynku PAST-y przy ulicy Zielnej. Potem pojawiły się tabliczki na Ochocie i Cmentarzu Wojskowym na Powązkach – na płytach nagrobnych żołnierzy Armii Krajowej i kwaterach oddziałów Armii Krajowej walczących w Powstaniu Warszawskim.

Później przystąpiliśmy do opracowywania biogramów wykładowców, absolwentów i studentów 23 uczelni warszawskich – w sumie zebraliśmy ich ponad 700. Tabliczki udostępniające biogramy zostały umieszczone m.in. w: Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Szkole Głównej Handlowej, na Politechnice Warszawskiej, Warszawskim Uniwersytecie Medycznym oraz w Szkole Głównej Służby Pożarniczej.

W czerwcu 2016 roku zamontowaliśmy kolejne tabliczki na 30 płytach nagrobnych na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

Dotychczas zarejestrowano prawie 20 tysięcy odczytów z tabliczek. W najbliższym czasie tabliczki z kodami QR zostaną umieszczone w ponad 50 jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej.

Dodatkowo wiosną tego roku powstały obszerne materiały dydaktyczne w postaci krzyżówek i zadań z lukami do wypełnienia obejmujące zarówno wiedzę ogólną o Armii Krajowej, jak i wiedzę z tematów szczegółowych, m.in. akcji „Burza", kadrze dowódczej Armii Krajowej, Powstaniu Warszawskim oraz zdobyciu budynku PAST-y.

Materiały te są udostępniane na specjalnie opracowanych tabliczkach, które zostały przekazane do 34 Okręgów ŚZŻAK. Następnie są umieszczane we współpracujących szkołach oraz rozsyłane wraz Biuletynem Informacyjnym ŚZŻAK do wybranych szkół, Klubów Historycznych im. gen. Stefana Roweckiego „Grota" i Klubów

Historycznych im. Armii Krajowej – w sumie do ponad 700 miejsc.

Dużą wagę przywiązujemy do monitorowania skanów tabliczek oraz stopnia opanowania informacji z zakresu historii Armii Krajowej.

Do tej pory najwięcej skanowań zarejestrowano na Politechnice Warszawskiej, w Klubie im. Armii Krajowej oraz w XVI Liceum Ogólnokształcącym im. Armii Krajowej w Tarnowie. Najwięcej zadań zostało rozwiązanych w Wyższej Szkole Technologii Informatycznych, a lider uzyskał 96,2 proc. możliwych punktów rozwiązując wszystkie udostępnione zadania.

Jakie, Pańskim zdaniem, największe wyzwania stoją w najbliższych latach przed ŚZŻAK?

Głównym celem organizacji jest obrona godności imienia i pamięci żołnierzy AK.

Nadal naszym najważniejszym zadaniem jest popularyzacja etosu Armii Krajowej. Z inicjatywy i przy współpracy Związku powstały pomniki: Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej oraz gen. Stefana Roweckiego „Grota", a także liczne tablice pamiątkowe i pomniki bohaterów PPP i AK na terenie kraju. Wydano liczącą prawie 20 tytułów serię „Biblioteka AK". Od ponad 25 lat wychodzi „Biuletyn Informacyjny". Powołana przez ŚZŻAK Fundacja Filmowa nakręciła blisko 30 filmów dokumentujących czyn Armii Krajowej, a Fundacja PPP czyni z budynku PAST-y ośrodek wiedzy historycznej.

Program „Kontynuacja", wdrażany przez Związek od marca 2012 roku przyciąga młodzież, której nie jest obojętna tradycja walk o niepodległość Narodu. Od 2002 roku do niedawna ŚZŻAK, wspólnie z IPN, koordynował działalność Klubów Historycznych im. gen. Stefana Roweckiego „Grota", a obecnie Związek inicjuje powstawanie nowych Klubów Historycznych im. Armii Krajowej.

Dla zapewnienia realizacji podstawowego zadania Związku, jakim jest przekazywanie etosu, pozyskujemy członków spośród młodszych pokoleń, którym bliskie są ideały Polski Walczącej. Do tego zobowiązują nas postanowienia Statutu Związku oraz przyjęte tezy programowe. Obecnie członkowie niebędący kombatantami stanowią 39,4 proc. składu osobowego Związku.

W naczelnych władzach, jakim jest 11-osobowe Prezydium Zarządu Głównego ŚZŻAK, sześć osób nie ma przeszłości kombatanckiej, a ja mam zaszczyt być jedną z nich. Również w kilku naszych Okręgach funkcje Prezesów sprawują osoby, które nie są kombatantami.

Panie profesorze – jest pan zwyczajnym członkiem ŚZŻAK bez uprawnień kombatanckich, co oznacza, że nie brał pan udziału w działaniach wojennych. Dlaczego więc zaangażował się pan w działania Związku i Fundacji PPP?

Mój ojciec był żołnierzem Armii Krajowej i walczył w Powstaniu Warszawskim w kompanii „Wkra" batalionu AK „Łukasiński". Moja matka była członkiem „Szarych Szeregów". Mój dziadek był ułanem 1 Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego i brał udział w walkach o Wilno pod Mejszagoła w Grupie Operacyjnej gen. Edwarda Rydza-Śmigłego, podczas wojny był dowódcą 1727 plutonu, kompania 4, batalion II, VII Obwód "Obroża" Okręgu Warszawskiego Armii Krajowej. Moja babcia podczas wojny należała do sekcji kobiecej IV kompanii „Polesie" VI Rejonu VII Obwodu Okręgu Warszawskiego Armii Krajowej, prowadziła szkolenie sanitarne i zajmowała się sprawami gospodarczymi, a w czasie Powstania Warszawskiego prowadziła punkt żywieniowy we wsi Łazy. Moi wujkowie byli żołnierzami Armii Krajowej w batalionach „Antoni" i „Bełt". Stąd od najmłodszych lat byłem wychowywany w etosie Armii Krajowej. Uważam, że krzewienie takiego etosu jest moim obowiązkiem.

Z wykształcenia jestem informatykiem, a za sobą mam 40-letnie doświadczenie zawodowe, zdobyte podczas pracy na różnych stanowiskach informatycznych. Dlatego w Światowym Związku Żołnierzy AK odpowiadam także za informatykę.

Dodatkowo w ramach prowadzonej od kilkunastu lat działalności dydaktycznej opracowuję i stosuję różnorodne pomoce i sprawdziany dydaktyczne, które postanowiłem wykorzystać także w krzewieniu wiedzy o Armii Krajowej.

W jaki sposób zachęciłby pan młodych ludzi do udziału w planowanej grze miejskiej? Często żyjemy tym, co jest tu i teraz. Nie chce się nam wracać do przeszłości.

Mam nadzieję, że ważnym argumentem będzie dostępność gry na powszechnie używane przez młodzież smartfony i tablety, a także atrakcyjność formy i treści udostępnianych materiałów.

Opracowane materiały zawierają wiele zdjęć oraz linków do filmów zamieszczonych w Internecie. Kluczowe informacje są dostępne nie tylko w formie tekstów, ale także nagrań w języku polskim i angielskim.

Przypomnę także, że na najbardziej zaangażowanych uczestników gry czekają nagrody. ■

rozmawiała: Magdalena Potocka

Szlakiem Miejsc Pamięci Powstania Warszawskiego – patriotyczna gra komunikacyjna

Sale operacyjne mieściły się w dwóch malutkich piwnicach, które trzęsły się od wybuchów bomb i ostrzału artylerii. Tynk z sufitu spadał nieraz na pole operacyjne. Światło, jakim rozporządzaliśmy, były to świece, częstokroć jedna świeczka trzymana nad raną. Wodę, z narażeniem życia (wszystko zresztą było tu z narażeniem życia), czerpano z jakichś niezasypanych studni i przynoszono w otwartych kubłach. Siostra Marta (szarytka) czyniła nadludzkie wysiłki, aby wysterylizować narzędzia chirurgiczne i bieliznę operacyjną (...). Pamiętam, że liczba operacji na obu salach wynosiła około 1000 przez ten miesiąc – wspominał po wojnie pracę Centralnego Powstańczego Szpitala Chirurgicznego nr 1 sanitariusz Edward Kowalski ps. „Edek". Szpital mieścił się w Pałacu Raczyńskich przy ulicy Długiej 7, a obecnie znajduje się tu jedno z wielu Miejsc Pamięci. Warszawę wypełniają historie takie jak ta. Warto je poznać nie tylko w ramach planowanej patriotycznej gry komunikacyjnej.

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Fundacja Polskiego Państwa Podziemnego i Zarząd Transportu Miejskiego planują na wrzesień ogłoszenie patriotycznej gry komunikacyjnej. Już dziś zachęcamy do zarezerwowania sobie kilku dni na wyjątkową podróż szlakiem Miejsc Pamięci Powstania Warszawskiego i pogłębienia wiedzy o historii Armii Krajowej i Warszawy. Osoby, które zdobędą najwięcej punktów otrzymają od nas upominki.

ZASADY GRY

Krok 1

Wybór z poniższego wykazu Miejsc Pamięci, które planujemy odwiedzić.

Dzielnica	Miejsce Pamięci	Lokalizacja
Bemowo	Pomnik Powstańców Obwodu Armii Krajowej „Żywiciel"	skrzyżowaniu ul. Grotowskiej z Westerplatte
Białołęka	Pomnik-obelisk pamięci poległych w Kampinosie żołnierzy I Rejonu VII Obwodu „Obroża" Armii Krajowej	kwatera Armii Krajowej na cmentarzu w Tarchominie
Bielany	Pomnik ku czci poległych żołnierzy „Grupy Kampinos" Armii Krajowej	ul. Michaliny
Mokotów	Pomnik poświęcony żołnierzom Grupy Artyleryjskiej Armii Krajowej "Granat	Skwer im. Grupy Artyleryjskiej Armii Krajowej "Granat"
Ochota	Tablica upamiętniająca „Redutę Kaliska"	skwer u zbiegu ul. Grójeckiej i Kaliskiej
Ochota	Tablica upamiętniająca podpisanie rozkazu rozpoczęcia Powstania Warszawskiego	ul. Filtrowa 68
Ochota	Tablica upamiętniająca aresztowanie dowódcy Armii Krajowej gen. Stefana Roweckiego	ul. Spiska 14
Ochota	Tablica upamiętniająca „Redutę Wawelską"	ul. Wawelska 60
Ochota	Tablica upamiętniająca zamordowanych i więzionych mieszkańców Ochoty	ul. Grójecka obok Hali Banacha oraz tabliczki z kodem QR w Domu Handlowym „Zieleniak"

dzielnica	miejsce pamięci	lokalizacja
Ochota	Tablica upamiętniająca walki o Dom Akademicki	pl. Narutowicza Dom Akademicki
Ochota	Tablica upamiętniająca Instytut Radowy	ul. Wawelska 15
Ochota	Tablica upamiętniająca walki o Antonin	ul. Barska 4
Ochota	Tablica pamiątkowa „Batalion szturmowy Armii Krajowej „Odwet II”	ul. Wawelska 28
Praga-Południe	Tablica upamiętniająca żołnierzy VI Obwodu Praskiego Armii Krajowej	ul. Skaryszewska 12, kościół p.w. św. Wincentego Pallottiego
Praga-Północ	Tablica upamiętniająca zdobycie Centrali Telefonicznej „Mała Pasta”	ul. Brzeska 24
Rembertów	Pomnik Obrońców Radiostacji Komendy Głównej Armii Krajowej	u zbiegu ul. Haubicy i Gawędziarzy
Śródmieście	Tablica upamiętniająca pacjentów i personel Centralnego Powstańczego Szpitala Chirurgicznego nr 1	ul. Długa 7
Śródmieście	Tablica pamiątkowa „Reduta Bank Polski”	ul. Bielańska 10
Śródmieście	Tablica pamiątkowa Siedziba Gestapo (podczas II Wojny Światowej)	Gmach Ministerstwa Edukacji Narodowej, al. Szucha 25
Śródmieście	Tabliczka z kodem QR upamiętniająca walki o budynek PAST-y	Budynek PAST-y, ul. Zielna 39
Śródmieście	Tablica pamiątkowa „Żołnierze Armii Krajowej – wychowankowie i instruktorzy Instytutu Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie”	Instytut Głuchoniemych im. Jakuba Falkowskiego, pl. Trzech Krzyży 4/6
Śródmieście	Tablica pamiątkowa „Walki na Ryglu"	ul. Bielańska 3
Śródmieście	Tablica pamiątkowa „Barykada Żyrardów"	ul. Daniłowiczowska 11
Śródmieście	Tablica upamiętniająca konspiracyjną działalność Ochotniczych Straży Pożarnych podczas okupacji	budynek Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, ul. Oboźna 1
Targówek	Pomnik „Reduta Bródnowska”	ul. Piotra Wysockiego róg Bartniczej
Targówek	Płyta nagrobkowa Wiesława Perlikowskiego	Cmentarz Bródnowski, ul. św. Wincentego 83
Ursus	Tablica upamiętniająca szpital powstańczy zorganizowany i prowadzony przez placówkę „Kordian” VI Rejonu Armii Krajowej	ul. Bohaterów Warszawy 31 i ul. Cierlicka róg ul. Kościuszki
Ursynów	Głaz upamiętniający uczestników pierwszego boju Batalionu „Karpaty” pułku Armii Krajowej „Baszta”	ul. Puławska 266, przed głównym wejściem na teren Torów Wyścigów Konnych
Wawer	Tablica upamiętniająca żołnierzy Oddziału Bojowego „Skryty” Komendy Dywersji Okręgu Warszawa Armii Krajowej	kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Falenicy
Wesoła	Obelisk poświęcony żołnierzom kompanii „Dęby” Armii Krajowej	dziedziniec kościoła parafialnego przy ul. Borkowska 1, dojazd od ul. Gościniec (Stara Miłosna)
Wilanów	Głaz upamiętniający przebijanie się 15-21 sierpnia 1944 r. oddziałów Armii Krajowej przez kordon wojsk niemieckich na Kabatach, Ursynowie i w Wilanowie z Lasów Chojnowskich	plac przy bramie Cmentarza Wilanowskiego przy ul. Wiertniczej
Wilanów	Kamień pamiątkowy Mieczysława Kazimierza Sokołowskiego	przy cmentarzu Wilanowskim, al. Wilanowska (u zbiegu ul. Wiertniczej i Wilanowskiej)

dzielnica	miejsce pamięci	lokalizacja
Włochy	Pomnik-kapliczka poświęcony pamięci żołnierzy Bazy Lotniczej „Łużyce”	róg ul. 17 Stycznia i Żwirki i Wigury
Wola	Głaz z tablicą poświęcony zgrupowaniu Armii Krajowej „Chrobry II”	ul. Chmielna 132/134 róg Twardej
Wola	Płyta nagrobkowa Jana Salamucha - mogiła zbiorowa księży emerytów	Cmentarz Powązkowski ul. Powązkowska 14
Wola	Głaz z tablicą pamiątkową „Walki na Towarowej”	na rogu ul. Towarowej i Srebrnej
Wola	Tablica pamiątkowa „Walki o Cmentarz Ewangelicko-Augsburski”	Cmentarz Ewangelicko-Augsburski ul. Młynarska 54/56/58
Wola	Płyta nagrobna Witolda Karola Daaba	Cmentarz Ewangelicko-Augsburski ul. Młynarska 54/56/58
Wola	Tablica pamiątkowa „Walki w rejonie fabryki Kamlera i Polskiego Monopolu Tytoniowego”	Kompleks biurowy przy ul. Dzielnej 60 Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania oraz Wyższa Szkoła Technologii Informatycznych przy ul. Pawiej 55
Wola	Tablica pamiątkowa „Zdobycie posterunku żandarmerii niemieckiej Nordwache”	ul. Żelazna 75A, róg ul. Chłodnej
Wola	Tablica pamiątkowa „Filmowcy Armii Krajowej”	Park Wolności przy Muzeum Powstania Warszawskiego, ul. Grzybowska 79
Wola	Tablica pamiątkowa „Zdobycie Gęsiówki”	ul. Anielewicza 34
Wola	Tablica pamiątkowa „III Obwód Wola Armii Krajowej”	ul. Wolska przy Młynarskiej
Żoliborz	Pomnik żołnierzy Armii Krajowej poległych w ataku na Dworzec Gdański w Warszawie	ul. Mickiewicza róg gen. Zajączka
Żoliborz	Kwatera Batalionu Harcerskiego Armii Krajowej „Zośka”	Cmentarz Wojskowy na Powązkach ul. Powązkowska 43/45
Żoliborz	Kwatera Pułku Armii Krajowej „Baszta”	Cmentarz Wojskowy na Powązkach ul. Powązkowska 43/45
Żoliborz	Kwatera Zgrupowania Armii Krajowej „Garłuch”	Cmentarz Wojskowy na Powązkach ul. Powązkowska 43/45
Żoliborz	Kwatera Zgrupowania Armii Krajowej „Gurt”	Cmentarz Wojskowy na Powązkach ul. Powązkowska 43/45
Żoliborz	Kwatera Batalionu Armii Krajowej „Miotła”	Cmentarz Wojskowy na Powązkach ul. Powązkowska 43/45
Żoliborz	Pomnik 27 Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej	Skwer Wołyński przy al. Armii Krajowej w Warszawie, obok tunelu ulicy Gdańskiej

W Miejscach Pamięci umieszczone są tabliczki z kodami QR. Po zeskanowaniu kodu zostajemy przekierowani na stronę internetową z informacjami o danym miejscu.

Podczas wyboru Miejsc Pamięci brano pod uwagę kryteria: uwzględnienie wszystkich dzielnic Warszawy, dostępność materiałów źródłowych i możliwość wcześniejszego opracowania opisów oraz uzyskanie zezwolenia na umieszczenie tabliczek.

Krok 2

Zaplanowanie podróży środkami komunikacji miejskiej (autobusy, tramwaje, metro), którymi dotrzemy do Miejsc Pamięci. Można to zrobić korzystając m.in. z wyszukiwarki połączeń ZTM lub „jak dojadę”.

Krok 3

Podróże do Miejsc Pamięci – można je odbyć w kilku etapach.

1. Zeskanowanie kodu QR na przystanku, na którym rozpoczynamy podróż.

Na ponad 2 tys. przystanków komunikacji miejskiej zostaną umieszczone tabliczki z kodami QR. Podróż do Miejsc Pamięci będzie można rozpocząć i zakończyć na przystankach autobusowych, tramwajowych i stacjach metra.

2. Wypełnienie formularza, który pojawi się na ekranie telefonu po zeskanowaniu kodu. Konieczne będzie podanie: identyfikatora uczestnika nadanego podczas rejestracji, rodzaju środka transportu, numeru linii, fazy podróży (początek, przesiadka, koniec) oraz docelowego Miejsca Pamięci.

   Jednocześnie na ekranie urządzenia pojawią się linki przekierowujące na strony o historii Armii Krajowej oraz działalności konspiracyjnej pracowników komunikacji miejskiej podczas II Wojny Światowej.

3. Przybycie do Miejsca Pamięci i zeskanowanie kodu QR.
4. Zapoznanie się z udostępnianym opisem.
5. Uzupełnienie danych w aplikacji – identyfikatora uczestnika gry oraz udzielenie odpowiedzi na 5 pytań dotyczących Miejsca Pamięci.
6. Przejście lub podróż do następnego Miejsca Pamięci.

Krok 4

Po odwiedzeniu wszystkich wybranych Miejsc Pamięci udzielenie odpowiedzi na pytania testowe dotyczące konspiracyjnej działalności pracowników komunikacji miejskiej podczas II Wojny Światowej.

OCENA UCZESTNIKÓW GRY

Po zakończeniu gry (planowany termin to 30 listopada br.) zostaną podliczone punkty uzyskane przez uczestników. Punktowane będą dotarcia do Miejsc Pamięci, prawidłowe odpowiedzi na pytania testowe dotyczące Miejsc Pamięci, podróże komunikacją miejską oraz odpowiedzi na pytania testowe poświęcone działaniom konspiracyjnym pracowników komunikacji miejskiej.

NAGRODY

50 uczestników gry, którzy uzyskają największą liczbę punktów otrzyma upominki od Zarządu Transportu Miejskiego.

Regulamin patriotycznej gry komunikacyjnej zostanie udostępniony na stronie ZTM w późniejszym terminie – wraz z ogłoszeniem konkursu.

Ostateczne zasady – w porównaniu do informacji zamieszczonych powyżej – mogą się nieznacznie zmienić do momentu rozpoczęcia gry.

Ludzie komunikacji w Powstaniu Warszawskim

Mówiąc o Powstaniu i jego uczestnikach, najczęściej wspomina się fakty i wydarzenia związane z heroizmem żołnierzy Armii Krajowej, ludności cywilnej. Jednak niewiele w tych wspomnieniach mówi się o udziale we wspólnym zbrojnym oporze ludzi komunikacji, tramwajarzy, autobusiarzy. A był on niemały i okupiony życiem wielu z nich.

Pierwsze przygotowania tramwajarzy do Powstania rozpoczęły się w lutym 1944 roku. Na tym wczesnym etapie skupiono się głównie na przydzieleniu pracowników do poszczególnych służb zabezpieczających tereny zajezdni czy tabor, rezerwowych oddziałów bojowych oraz wyznaczeniu szczegółowych zadań, takich jak uruchomienie komunikacji w warunkach frontowych, zabezpieczenia mienia w przypadku, gdy warunki nie pozwolą na uruchomienie pojazdów czy ewakuacji z zagrożonych terenów.

Wielu tramwajarzy związanych było z organizacjami bojowymi i konspiracyjnymi działającymi na terenie przedsiębiorstwa, inni związani byli z komórkami Armii Krajowej czy Armii Ludowej funkcjonującymi w Warszawie i okręgu warszawskim. Oddziały bojowe przechodziły szkolenia w podwarszawskich lasach, a inne, mające pełnić tzw. służbę pomocniczą – zapewniać łączność, pomoc medyczną, dbać o porządek publiczny – były szkolone w prywatnych mieszkaniach tramwajarzy. Członkowie komórek konspiracyjnych przygotowywali zapasy żywności i paliwa.

Według relacji osób odpowiedzialnych za przygotowania komórek konspiracyjnych w Tramwajach, wszystkie oddziały i służby pomocnicze osiągnęły pełną zdolność bojową na początku lipca 1944 roku.

Wybucha Powstanie

W dniu wybuchu Powstania część tramwajarzy zgłosiło się do swoich oddziałów na terenie Warszawy, a część utworzyło swoje oddziały podległe dowództwu Powstania. Najbardziej znanym z nich była 2 kompania III Batalionu Organizacji Wojskowej PPS (w czasie Powstania 323 pluton), składająca się głównie z pracowników Wydziału Budowlano – Drogowego Tramwajów. Do wybuchu Powstania pluton 2 kompanii współdziałał z plutonem Kedywu AK Wola organizując dywersję. Dowódcą kompanii był tramwajarz, związkowiec Jan Ostrowski ps. „Hart ”. Batalion w dniu 1 sierpnia liczył ponad 420 osób.

Fot. Archiwum Dokumentacji Mechanicznej

Zniszczone wagony typu H i C na placu Trzech Krzyży. W gruzach doczepa typu P10

Przy Batalionie działała 3 kompania Milicji PPS (ok. 250 osób) którą dowodził por. Henryk Kański, a jednym z plutonów kompanii dowodził konduktor Stanisław Łukaszewski.

O zmroku 1 sierpnia 1944 roku rozpoczęto budowę barykad na narożniku ulic Leszno i Górczewskiej oraz na ulicy Wolskiej. Podoficerowie kompanii Milicji PPS Henryk Słabuszewski i Józef Tulikowski wyprowadzili przeznaczone na budowę barykady wozy tramwajowe obciążone piaskiem i złomem. Milicja PPS zajęła pozycje w remizie Zajezdni i na południowej stronie ulicy

Fot. Archiwum Dokumentacji Mechanicznej

Barykada z Powstania Warszawskiego na placu Teatralnym

Wolskiej, zaś batalion OW PPS - odcinek ulicy Młynarskiej pomiędzy Wolską a Górczewską.

Obrona barykady

Od rana 2 sierpnia, oddział batalionu w składzie 60 żołnierzy oraz pluton AL broniły barykady na ul. Wolskiej i Młynarskiej przed natarciem niemieckich czołgów. Sytuację uratowało przeciwuderzenie oddziałów z batalionu „Czata" i batalionu „Pięść". Niemcy rozbili prowizoryczną barykadę przy ul. Młynarskiej, ale ogień z Młyna Michlera i okolicznych domów zmusił Niemców do odwrotu. W wyniku walk zginęło ok. 30 Niemców. Ok. godz. 16.00 nastąpiło przeciwuderzenie oddziałów III rejonu i zgrupowania „Radosław", w rejonie ulicy Górczewskiej. W natarciu brali udział żołnierze Batalionu „Czata" i batalionu OW PPS pod dowództwem por. Henryka Sawickiego „Rafała". W batalionie „Czata" zginęło 6 żołnierzy, zaś 18 było rannych. W oddziałach batalionu OW PPS było 4 zabitych i 11 rannych. Niemcy zostali zmuszeni do odwrotu. Obrońcy barykady uzyskali dzięki temu starciu dodatkowe uzbrojenie porzucone przez wroga.

Niestety, 6 sierpnia 1944 r. pod naporem sił niemieckich powstańcy wycofywali się w kierunku Śródmieścia i Starego Miasta. Pluton 323 brał później udział w walkach na Starym Mieście.

Obrona „Muranowa"

Mówiąc o udziale tramwajarzy w Powstaniu trzeba wspomnieć także o innych oddziałach i cywilach operujących na terenach pozostałych zajezdni. Już 1 sierpnia w godzinach wieczornych na terenie zajezdni „Muranów" przy Sierakowskiej, pilnowanej przez tramwajarzy pod kierownictwem inż. Czesława Gila, pojawili się powstańcy ze zgrupowania „Leśnik" dowodzonego przez ppłk. „Leśnika" Jana Szypowskiego. W zajezdni znajdowała się również kompania kpt. Tomasza Wierzejskiego „Zgody" oraz drużyny Milicji PPS, które operowały na Żoliborzu.

W sumie na terenie zajezdni 2 sierpnia znajdowało się około 300 osób w tym ponad 200 tramwajarzy, których liczba stale się zwiększała, gdyż dołączali kolejni z okolic Muranowa i Woli. 5 sierpnia załoga zajezdni liczyła ponad 500 osób.

Zajezdnia, poza wiązaniem przez 11 dni sił niemieckich i ukraińskich nacierających na Dw. Gdański, pełniła również bardzo ważną rolę aprowizacyjną dla ludności cywilnej i powstańców.

Ostatecznie 20 sierpnia powstańcy opuścili rejon remizy i barykady na Sierakowskiej. Obrona kompleksu komunikacyjnego - w tym zajezdni autobusowej - bez wątpienia przedłużyła czas samego powstania o tydzień lub dwa. Po upadku Muranowa, przed Niemcami była już tylko Starówka.

W ruinach zajezdni pozostały ciała powstańców i tramwajarzy.

Zajezdnie na Mokotowie, Rakowcu i Pradze

W zajezdni na Mokotowie, przy ulicy Puławskiej 13/15 z chwilą wybuchu Powstania było około 40 osób personelu, w tym kilka kobiet. Niemcy wycofali się i oddali teren we władanie pierwszego oddziału powstańczego. Nie na długo jednak. W środę 2 sierpnia zjawił się większy oddział niemiecki i wyprowadził z zajezdni około 25 osób i popędził w stronę Morskiego Oka. Jeszcze tego samego dnia 25 tramwajarzy wraz z innymi złapanymi przez Niemców powstańcami rozstrzelano.

Na terenie zajezdni tramwajowej „Rakowiec" przy ulicy Opaczewskiej znajdowało się w momencie wybuchu Powstania tylko około 25 pracowników i kilkunastu członków ich rodzin. Wszystkie wagony były w ruchu. W nocy z 1 na 2 sierpnia, gdy rozwijało się Powstanie, napływali pracownicy ruchu zatrzymani na ulicach na skutek braku prądu dla wagonów. Liczba osób obecnych przy zajezdni wzrosła do około 75.

W sobotę 5-go sierpnia pojawił się na Szosie Krakowskiej pułk Ukraińców, którego oddziały zbliżały się tyralierą do zajezdni. Wkrótce ją otoczyli i ludzi znajdujących się w zajezdni popędzili ku ulicy Grójeckiej. Tam rozpoczęto przygotowania do masowego rozstrzelania.

Zajezdnia „Rakowiec" z przyległymi zabudowaniami do końca września stała nienaruszona. Po kapitulacji Powstania Niemcy wszystkie budynki spalili, podminowali mury i wysadzili zajezdnię w powietrze.

Remiza przy Kawęczyńskiej znalazła się w rejonie zajętym przez żołnierzy - powstańców Armii Krajowej. Zabudowania zdobyli żołnierze porucznika Henryka Malowidzkiego „Rana”– Pluton Praga w sile 48 osób, którzy także wdarli się do zabudowań kolejowych na rogu Brzeskiej i Kijowskiej. Niestety słabe uzbrojenie powstańców, brak środków łączności dało o sobie szybko znać i zdobyte punkty w dniu 1 sierpnia oddawano po krótkich walkach w ręce Niemców. Zajezdnia tramwajowa przeszła w ręce Niemców następnego dnia, 2 sierpnia. Walki na Pradze trwały do 4 sierpnia, jednak najczęściej były to już pojedyncze potyczki.

Kilkunastu tramwajarzy z zajezdni „Praga” walczyło również w innych oddziałach powstańczych na Pradze, a kilku po lewej stronie Wisły.

Atak na CWSM

Powstańcy ze „Żniwiarza”, pierwszy atak na tereny CWSM - Opel przy ulicy Włościańskiej przypuścili 6 sierpnia, ale ostatecznie dopiero 14 sierpnia zajęli teren „Opla”. Zapewne nikt nie zdawał sobie wówczas sprawy, że przez ponad półtora miesiąca będzie to linia frontu.

Fot. Archiwum Dokumentacji Mechanicznej

Barykada tramwajowa u zbiegu ulicy Marszałkowskiej z Wilczą. Widoczne wozy to silnikowy A nr tab. 149 i doczepa P-15/II nr tab. 1332. Początek sierpnia 1944 roku

Fot. Archiwum Dokumentacji Mechanicznej

Barykada powstańcza, 2 sierpnia 1944 roku, na ulicy Młynarskiej róg Wolskiej. W trakcie szturmu jednostek niemieckich wagony w większości spłonęły

Warto nadmienić, że od 2 sierpnia na terenie „Opla” przebywała już grupa 10 tramwajarzy oraz grupa cywilów z pobliskich osiedli mieszkaniowych, uciekających przed Niemcami. Grupie przewodził inż. Jan Kubalski, który z ramienia Dyrekcji Tramwajów był odpowiedzialny za zabezpieczenie w czasie Powstania terenów CWSM. Grupa głównie zajmowała się pilnowaniem terenów budynków i terenu wokół podstacji tramwajowej.

29 września oddziały broniące "Opla" zagrożone odcięciem, wycofały się.

W sumie podczas Powstania na terenach „Włościańskiej” i podstacji elektrycznej zginęło około 45 powstańców z trzech plutonów 226, 229, 230 kompanii „Żniwiarz” Oddziału „Żywiciel” i około 35 cywilów szukających schronienia w podstacji elektrycznej.

Pracownicy Tramwajów i autobusów warszawskich walczyli i ginęli za swoje miasto. Mówiąc o Powstaniu Warszawskim nie można o nich zapominać.

tekst: Włodzimierz Winek

Komunikacja miejska w rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego

1 sierpnia – w 72. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego – Zarząd Transportu Miejskiego uruchomi pięć specjalnych linii autobusowy i jedną tramwajową. Zapewnią one dojazd do Muzeum Powstania Warszawskiego oraz stołecznych cmentarzy.

1 sierpnia na stołeczne ulice wyjedzie pięć specjalnych linii autobusowych:

- **912** (linia jednokierunkowa) **POWĄZKI-CM. WOJSKOWY** – Powązkowska – Okopowa – Towarowa – Grzybowska – Siedmiogrodzka – Skierniewicka – Wolska – Fort Wola – **CM. WOLSKI**
- **922** **POWĄZKI-CM. WOJSKOWY** – Powązkowska – Krasińskiego – pl. Wilsona – Słowackiego – **METRO MARYMONT**
- **944** **DW. CENTRALNY** – Emilii Plater – Świętokrzyska – Marszałkowska – pl. Bankowy – al. Solidarności – Okopowa – Powązkowska – **POWĄZKI-CM. WOJSKOWY**
- **970** **DW. WSCHODNI (KIJOWSKA)** – Kijowska – Targowa – al. Solidarności (powrót: most Śląsko-Dąbrowski – Sierakowskiego – Okrzei – Targowa) – most Śląsko-Dąbrowski – al. Solidarności – Okopowa – Powązkowska – **POWĄZKI-CM. WOJSKOWY**
- **980** **CHEŁMSKA** – Czerniakowska – Gagarina – Belwederska – Al. Ujazdowskie – Nowy Świat - Krakowskie Przedmieście – Miodowa – pl. Krasińskich – Świętojerska – Anielewicza – Okopowa – Powązkowska – **POWĄZKI-CM. WOJSKOWY**.

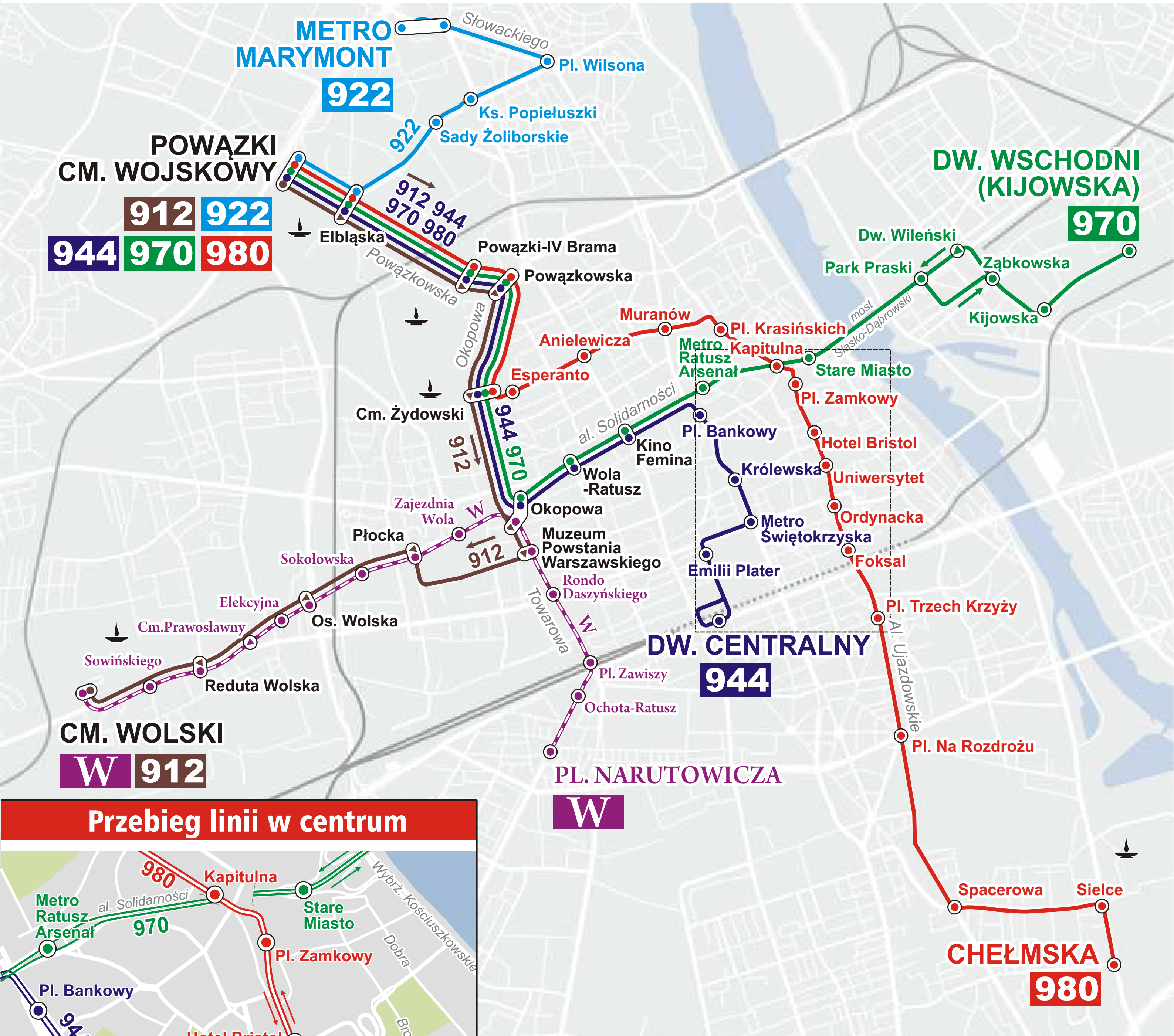
Linia tramwajowa W będzie obsługiwała trasę: **PL. NARUTOWICZA** – Grójecka – pl. Zawiszy – Towarowa – MUZEUM POWSTANIA WARSZAWSKIEGO – Towarowa – Okopowa – al. Solidarności – Wolska – **CM. WOLSKI**.

Autobusy linii 912 będą kursowały w godzinach 17.30-20, linii 922 – w godzinach 14.30-21, a linii 944, 970 i 980 – w godzinach 14-21. Tramwaje W będą podjeżdżały na przystanki w godzinach 14-19.

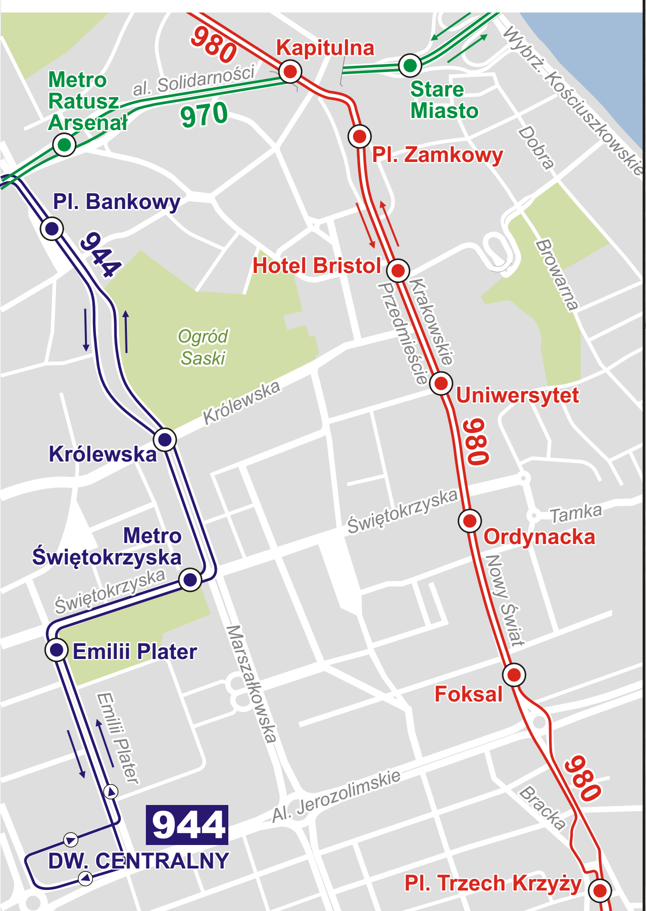
Dla specjalnych linii autobusowych będą obowiązywały wybrane przystanki.

Do Cmentarza Wojskowego na Powązkach dojeżdżają także autobusy regularnych linii 103, 122 i 180.

Mapa przebiegu linii dodatkowych

Przebieg linii w centrum

DODATKOWE LINIE W DNIU OBCHODÓW 72. ROCZNICY WYBUCHU POWSTANIA WARSZAWSKIEGO

Linia	Trasa
912	POWĄZKI-CM. WOJSKOWY >>> CM. WOLSKI *linia jednokierunkowa, funkcjonuje od godz. 17.30*
922	POWĄZKI-CM. WOJSKOWY - METRO MARYMONT
944	POWĄZKI-CM. WOJSKOWY - DW. CENTRALNY
970	POWĄZKI-CM. WOJSKOWY - DW. WSCHODNI (KIJOWSKA)
980	POWĄZKI-CM. WOJSKOWY - CHEŁMSKA
W	PL. NARUTOWICZA - CM. WOLSKI *linia obsługiwana tramwajem zabytkowym*

21 lat wozimy turystów (cz. II)

fot. L. Peczyński

Warszawskie Linie Turystyczne zachęcają od siedmiu lat do spędzania letnich dni nad Wisłą – a właściwie na Wiśle. Historia białej żeglugi zaczęła się jednak kilka lat wcześniej.

Biała żegluga – pod tym pojęciem kryją się wszystkie mniejsze statki pasażerskie kursujące w ramach żeglugi przybrzeżnej. Mogą to być zarówno statki turystyczne, utrzymujące liniowe połączenia, jak i przeprawy promowe.

Warszawa – w ramach białej żeglugi – przygotowuje co roku wiele atrakcji, z których korzystają tysiące warszawiaków i turystów.

Gen. Kutrzeba - jeden z tramwajów wodnych

fot. L. Peczyński

Nieśmiałe początki

Warszawski samorząd od lat rozważał wykorzystanie walorów królowej rzek i uruchomienia wakacyjnej żeglugi. Początki sięgają 2005 roku.

Pierwszy na Wiśle pojawił się tramwaj wodny. Został uruchomiony w 2005 roku przez Tramwaje Warszawskie. Kolejny sezon przyniósł uruchomienie drugiej jednostki, która została skierowana do obsługi całodniowych wycieczek nad jez. Zegrzyńskie.

W 2007 roku – pod banderą TW – wypłynęły dwa tramwaje wodne, a oferta atrakcji została rozszerzona o jednostki uruchomione przez Biuro Promocji Miasta. Były to dwa promy i statek wycieczkowy.

Rok później na Wisłę wypłynęły trzy promy, dwa statki i dwa tramwaje wodne.

Wisła ma gospodarza

Po latach braku zainteresowania Wisłą, jej nabrzeża nie zachęcały do spędzania czasu nad rzeką. Wiele

Prom Wilga

jednostek samorządowych odsuwało od siebie problem zagospodarowania terenów wokół rzek twierdząc, że nie jest to ich zadanie.

W 2008 roku sytuacja się zmieniła. Prezydent Warszawy Hanna Gronkiewicz-Waltz w pierwszym komunikacie ogłosiła: „Wisła ma gospodarza”. Był to wyraźny sygnał, że miasto zamierza wziąć odpowiedzialność za stan rzeki. Od tamtej pory m.in.: posprzątano teren wokół rzeki, poprawiono bezpieczeństwo powodziowe, przygotowano plaże miejskie, wybudowano fontanny na Podzamczu, rozpoczęto kilka ważnych inwestycji, w tym przebudowę lewobrzeżnych bulwarów oraz modernizację Portu Czerniakowskiego, a także zdecydowano się regularnie uruchamiać żeglugę wraz z połączeniami promowymi.

W 2009 roku stołeczna biała żegluga trafiła pod banderę ZTM. Od tej pory wszystkie wodne atrakcje uruchamiane są pod wspólną nazwą – Warszawskie Linie Turystyczne.

Aktualna oferta

Podczas ósmego sezonu Warszawskich Linii Turystycznych wielbiciele wodnych atrakcji mają do dyspozycji tramwaj wodny, statek wycieczkowy i cztery promy.

„Zefir” – statek do Serocka

Całodzienny rejs fragmentem wodnego szlaku Batorego to idealna okazja do zrelaksowania się i odpoczynku. Ze względu na remont śluzy, statek „Zefir" wypływa o godz. 9.30 z przystani na Kanale Żerańskim i płynie w kierunku Zegrza. Jezioro Zegrzyńskie, znajdujące się na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezioro Zegrzyńskie, to prawdziwy raj dla wędkarzy oraz amatorów sportów wodnych. W tym sezonie statek dodatkowo dopływa aż do zapory w Dębem. Zapora to jedyny zrealizowany obiekt z planowanej kaskady Bugu. W Serocku wycieczkowicze mają około dwugodzinną przerwę na spacer lub odpoczynek na plaży. Rejs kończy się w miejscu rozpoczęcia około godziny 17.45.

Statek do Serocka oczekujący na Kanale Żerańskim

Od 1 lipca do 31 sierpnia statek pływa w piątki, soboty, niedziele i święta (dodatkowo 15 sierpnia), a we wrześniu – w pierwszą i drugą sobotę i niedzielę.

Na pokładzie mieści się 110 pasażerów, a bilety można kupić w Punkcie Obsługi Pasażerów ZTM na stacji metra Dworzec Wileński, w środy i czwartki w godz. 16-20, piątki 7-11 oraz w soboty 8-12. Bilet są dostępne nie wcześniej niż na 14 dni przed planowanym rejsem. W przypadku wolnych miejsc bilety można kupić również przed rejsem u obsługi statku.

Tramwaj Wodny „Wars” uruchomiony już pod banderą ZTM

„Wars” – tramwaj wodny

Trwający około półtorej godziny rejs rozpoczyna się i kończy na przystanku przy moście Poniatowskiego. Na pokładzie można zapomnieć o problemach w pracy i przyjrzeć się z bliska „Grubej Kaśce” oraz warszawskim mostom: Łazienkowskiemu, Poniatowskiego i Świętokrzyskiemu. Z perspektywy Wisły zupełnie inaczej wyglądają wyremontowane bulwary oraz najbardziej charakterystyczne warszawskie budynki: Zamek Królewski, Centrum Nauki Kopernik i Stadion Narodowy na zielonym, praskim brzegu.

Od 1 lipca do 31 sierpnia tramwaj pływa w piątki, soboty, niedziele i dni świąteczne, a we wrześniu – w pierwszą i drugą sobotę i niedzielę.

Na pokład może wejść do 150 pasażerów. Bilety są dostępne na statku przed rozpoczęciem rejsu lub w przedsprzedaży w biurze Żeglugi Stołecznej (ul. Świętokrzyska 36, lokal 1, wejście od podwórka), od wtorku do czwartku w godzinach 12-16 i w piątki w godzinach 14-18.

Na pokład „Pliszki” może wejść do 12 osób z rowerami

„Słonka”, „Pliszka”, „Wilga” i „Turkawka” – promy przez Wisłę

W tym roku brzegi królowej rzek łączą cztery promy: „Słonka” (Cypel Czerniakowski - Saska Kępa), „Pliszka” (most Poniatowskiego - Stadion Narodowy), „Wilga” (Podzamcze-Fontanny – ZOO) i „Turkawka” (Nowodwory – Łomianki).

Dzięki nim w ciągu kilku minut można przeprawić się na drugi brzeg rzeki. Płynąc promem można poczuć przyjemny, wiślany chłód, który jest szczególnie przyjemny w upalne, letnie dni.

fot. L. Peczyński

Od 1 lipca do 31 sierpnia promy pływają codziennie, a we wrześniu – w pierwszą i drugą sobotę i niedzielę.

Promy „Pliszka”, „Słonka” i „Turkawka” zabierają na pokład po 12 osób i 12 rowerów, a prom „Wilga” – 40 osób i 40 rowerów.

Szczegółowe informacje o Warszawskich Linii Turystycznych są dostępne na stronie ztm.waw.pl ■

tekst: Leszek Peczyński

WARTO ZAPAMIĘTAĆ TE ADRESY

ZARZĄD TRANSPORTU MIEJSKIEGO MIASTA ST. WARSZAWY	**www.ztm.waw.pl**

AUTOBUSY

MIEJSKIE ZAKŁADY AUTOBUSOWE	www.mza.waw.pl
MOBILIS	www.mobilis.pl
ITS MICHALCZEWSKI	www.michalczewski.pl
PKS GRODZISK MAZOWIECKI	www.pksgrodzisk.com.pl

TRAMWAJE

TRAMWAJE WARSZAWSKIE	www.tw.waw.pl

METRO

METRO WARSZAWSKIE	www.metro.waw.pl

KOLEJ

SZYBKA KOLEJ MIEJSKA	www.skm.warszawa.pl
KOLEJE MAZOWIECKIE	www.mazowieckie.com.pl
WARSZAWSKA KOLEJ DOJAZDOWA	www.wkd.com.pl

URZĄD MIASTA ST. WARSZAWY	www.um.warszawa.pl
KLUB MIŁOŚNIKÓW KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ	www.kmkm.waw.pl
HISTORIA KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ W WARSZAWIE	www.trasbus.com
FOTOGALERIA TRANSPORTOWA	www.phototrans.pl

MIESIĘCZNIK ZARZĄDU TRANSPORTU MIEJSKIEGO